

Svenska staten är inte sekulär

Delningen mellan stat och kyrka år 2000 var endast partiell. Lagen om Svenska kyrkan och Lagen om tros-samfund bör sammanföras till en enda lag så att särbehandling av Svenska kyrkan tas bort, skriver **Ingemund Hägg**.

DET ÄR VIKTIGT ATT STATEN är sekulär, skriver EU- och demokratiministern Birgitta Ohlsson på UNT Debatt (1/4 2011). Detta är staten inte i dagens EU-länder, inte ens i Frankrike. Att staten är sekulär är inte samma sak som att samhället är sekulärt. Det är den del av det svenska samhället som utgörs av regering, riksdag, myndigheter och kommunala organ som ska vara sekulär. För enkelhetens skull menar jag i fortsättningen både statliga och kommunala institutioner när jag talar om staten.

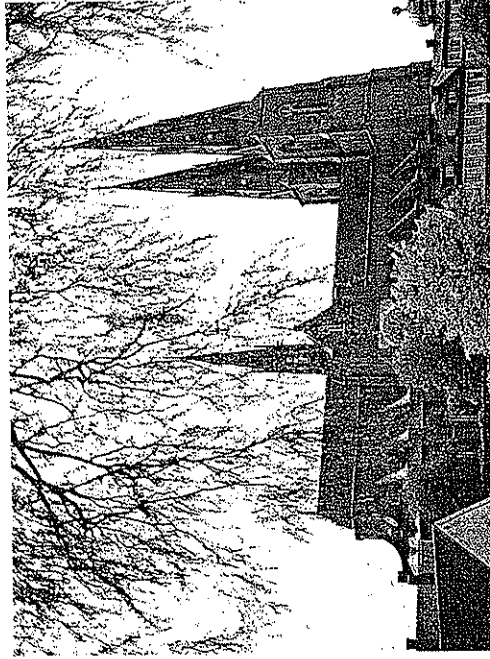
Sekulär stat innebär att staten ska vara neutral inför olika religioner och livsåskådningar och inte särbehandla och favorisera någon särskild religion. Det innebär inte att staten är antireligiös eller värdenneutral.

Det är statens uppgift att stå väkt om grundläggande mänskliga värden och rättigheter, demokrati och rättsstat. Bland annat ska staten värna om rätten för människor att bilda trossamfund och rätten för samfund att värva medlemmar, ha verksamhet och delta i samhällsdebatten.

Detta ska ske i den viktiga del av samhället som brukar kallas civilsamhället. Det är något annat än att hävda att den sekulära staten innebär att religionen ska vara privat i meningen isolerat individuellt och inte synlig i samhället. Vilka livsåskådningsamfund som uppstår och utvecklas och gör sig hörda i samhällsdebatten ska staten inte lägga sig i.

I Sverige kommer säkert trossamfundet Svenska kyrkan även framöver att ha en mycket stark ställning i civilsamhället. Men staten i Sverige är inte sekulär när den på olika sätt särbehandlar Svenska kyrkan. Den separation mellan stat och kyrka som ägde rum 2000 är endast partiell.

Birgitta Ohlsson efterlyser en debatt i EU om behovet av en sekulär stat. Debatten behövs. Ett inlägg är boken Separation

FAVORISERAD. En del arbete återstår innan staten är sekulär. Svenska kyrkan har en favoriserad ställning, skriver Ingemund Hägg. FOTO: TOR JOHNSON/ARKIV

of Church and State in Europe som utgavs av European Liberal Forum (ELF) 2008. Där visas hur sekulär staten är i ett antal länder i EU och pekar på reformbehov.

I en ny rapport Secularization of a state – criteria, processes and liberal policy (också ELF) tar jag fram indikatorer på hur sekulär en stat är, med Sverige som exempel. Jag föreslår reformer för att komma närmare en reell sekulär stat i Sverige. En helt sekulär stat kommer att förbli en teoretisk konstruktion som inte kan uppstås någonstans i Europa.

Även en ganska sekulär stat bör nämligen kunna ha olika slag av relationer med civilsamhället, med alla slags frivilligorganisationer och trossamfund. Det viktiga är likvärdig behandling av alla slags organisationer i civilsamhället. Här följer exempel på förhållanden som bör förändras i Sverige.

"En helt sekulär stat kommer att förbli en teoretisk konstruktion som inte kan uppstås någonstans i Europa."

ter. Svenska kyrkan svarar också för begravningsväsendet.

Staten involverar Svenska kyrkan i krishantering, i sjukhus och i försvarset. Sådana administrativa uppgifter bör även i fortsättningen kunna ges frivilligorganisationer men då utan favorisering av trossamfund.

Registrerade trossamfund, det vill säga samfund som bedriver religiös verksamhet i vilken ingår att anordna gudstjänst kan enligt lag ansöka om finanslikt stöd från staten om de bedriver aktiv och långsiktig sådan verksamhet. Detta stöd till religiös aktivitet bör avskaffas. Stöd till frivilligorganisationer bör ges på likvärdiga villkor och religiös verksamhet inte särbehandlas.

I religiösa friskolor ska all undervisning (lärandeaktivitet, främst lektioner) vara icke-konfessionell medan utbildning av annat slag än undervisning kan få innehålla för eleverna frivilliga konfessionella inslag under skoldagen.

För att frivilligheten ska bli reell för eleven bör konfessionella inslag läggas före eller efter skoldagen och inte som nut vara möjliga att lägga in då och då under själva skoldagen. I det senare fallet kan grupptryck göra det svårt för den enskilda eleven att välja bort inslagen. Jag har utvecklat prototyper på UNT Debatt (9/9/2009).

Staten är involverad i utbildningen av präster genom medverkan från universitet. Det som universiteten står för verkar inte vara helt utan konfessionella inslag. Kritik har framförts av Högskoleverket. En utredning om statlig inblandning i utbildning av imamer kom fram till att utbildning inte borde involvera sig i sådan utbildning.

De områden och de reformbehov jag gått igenom ovan berör svensk lagstiftning.

Det finns även andra områden utanför lagstiftningen där förändring är önskvärd. Det är områden där det kan behövas genomgripande årtidsförändringar.

Sammantaget återstår för Sverige en lång väg att gå innan staten blivit något undantagsfri. Det är angeläget att man successivt genomför reformer i den riktningen. Om sedan befolkningen i Sverige utvecklas i mer eller mindre religiös riktning och om trossamfund expanderar eller minskar är en annan historia. Det berör civilsamhället och inte staten.

Ingemund Hägg
 Verksam i European Liberal Forum
 och Bertil Ohlininstitutet
 UNT 12/4 2011